

Středoškolská technika 2010

Setkání a prezentace prací středoškolských studentů na ČVUT

Od ostnatých drátů po hranice bez kontrol

Kryštof Severa, Pavlína Kačerová

Gymnázium Praha 9
Chodovická 2250, Praha 9

Prohlášení:

Prohlašujeme, že jsme předloženou práci vypracovali samostatně s využitím uvedených zdrojů a konzultací s PaedDr. Evou Krátkou.

Úvod:

Jako téma naší práce jsme zvolili srovnání míry svobody v oblasti cestování před a po revoluci v roce 1989. V našem bádání jsme vycházeli z časové osy, snažili jsme se analyzovat vývoj od stavu naprosté kontroly a nesvobody občanů až po volný pohyb lidí v rámci Schengenského prostoru. Dobu před revolucí dokumentují námi nalezená fakta, která přinášejí základní představu o omezení svobody pohybu v jednotlivých obdobích komunistické éry, dále statistiky a citace. Současnou situaci jsme se pokusili vystihnout s pomocí našeho vlastního sociologického průzkumu a statistik vedených Českým statistickým úřadem. Výsledky dávají najevo, jak moc se situace změnila a jak lidé s nabytou svobodou nakládají.

Celou práci jsme rozdělili do dvou částí. V první z nich procházíme historií jednotlivých etap komunismu (roky 1948-1963, 1963-1969, „normalizace“ a období „přestavby“), a posléze i obdobím porevolučním. V každém z těchto období uvádíme důležité informace, případně i citace z významných soudobých dokumentů. V druhé části se dostáváme ke skutečnému srovnání těchto dvou z hlediska pohybu osob zcela odlišných dob. Uvádíme starší i současné statistiky a také výsledky našeho průzkumu a navzájem je porovnáváme. Snažíme se nalézt důvody nesvobody komunistických režimů. Proto jsme kontaktovali některé české politiky a jejich názory zahrnuli do naší práce. V kontrastu s tím analyzujeme i nebývalou svobodu pohybu v současnosti, kdy je možné překračovat hranice bez jakýchkoliv kontrol. Uvádíme klady i zápory otevřenosti České republiky, jak je vyslovili respondenti v našem průzkumu a čeští politici.

Hlavním cílem naší práce bylo zaprvé ukázat téměř propastný rozdíl v přístupu k cestování mezi minulým režimem a současným stavem, a zadruhé zjistit, jak se na danou problematiku dívá dnešní společnost.

Část první Historie

Cestování v letech 1948-1963

V 1.45 dne 23. února 1948 ministerstvo vnitra vydalo zvláštní rozkaz pro pohraniční stanice Sboru národní bezpečnosti, aby nepropouštěly do ciziny nikoho, jehož cestovní pas není opatřen zvláštním výjezdním povolením. Téměř současně ministerstvo zahraničních věcí zakázalo zastupitelským úřadům v cizině vydávat víza k cestám do Československa bez souhlasu ministerstva vnitra v Praze.

Na podzim roku 1948 byl vypracován nový zákon o cestovních pasech:

„...na vydání, prodloužení a územní rozšíření platnosti československého cestovního pasu není právního nároku...“ (§2 odst. 5)

Zásadou komunistické vlády bylo izolovat Československo od okolního světa, zredukovat počet výjezdů československých občanů i počet přijíždějících cizinců. Počet cestujících v obou směrech se skutečně drasticky snížil.

Získání cestovního pasu k soukromé cestě do zemí tzv. lidové demokracie bylo ve skutečnosti téměř stejně obtížné jako k cestě na Západ. Návštěvy občanů těchto zemí v ČSR rovněž nebyly povolovány.

Mírné uvolnění cestovního styku nastalo po smrti Stalina a Gottwalda (v roce 1953). Byly nově povoleny cesty do lidovědemokratických států z humanitárních důvodů a podobně bylo možné z těchto důvodů získat vízum pro cestu do Československa. Počet zahraničních cest i cest cizinců do ČSR se začal pozvolně zvyšovat.

6. září 1955 byla podepsána československo-polská dohoda o pohraničním turistickém styku ve Vysokých Tatrách. Poprvé od roku 1948 tak v zásadě všichni bezúhonní českoslovenští občané získali právo překročit státní hranici.

1. července 1956 vešel v platnost zákon, který znamenal usnadnění cestování do ciziny, především do tzv. lidovědemokratických států. Obsahoval decentralizaci celého procesu povolování vycestování. Cesty do NDR a do Jugoslávie se i však i nadále měly prověřovat v ústředí.

Hromadné zájezdy byly organizovány cestovní kanceláří ČEDOK, která získala monopol na zahraniční cestovní ruch. Zájezdy na Západ byly organizovány spíše výjimečně a především pro instituce, které potom samy zodpovídaly za výběr účastníků. Průměrný občan měl naprosto mizivou šanci se na nějaký zájezd dostat.

Soukromé cesty se v zásadě povolovaly jen k návštěvě blízkých příbuzných, při cestách na Západ navíc nebyly povolovány cesty obou manželů současně. Povoláním cesty do ciziny byly odměňováni „vzorní pracovníci“ a „občané oddaní věci socialismu“.

Od počátku roku 1963 byl zvláštní komisí pro věci pasové a vízové při ÚV KSČ připravován materiál o dalším možném usnadnění cestování. Podle něj měly být cesty do socialistických států postupně zcela uvolněny, výrazná kontrola však měla být zachována u cest do kapitalistických států.

Cestování v letech 1963-1969

Na základě usnesení předsednictva ÚV KSČ z 8. října 1963 a navazujícího vládního usnesení z 21. prosince 1963 neměl již výjezd do ciziny (především pokud šlo o cesty do socialistických států) být výjimkou či odměnou pro občana, ale měl se stát do značné míry běžnou záležitostí.

S ostatními socialistickými státy byly uzavřeny dohody o bezvízovém styku.

Hromadné zájezdy do kapitalistických států měla organizovat cestovní kancelář ČEDOK, která mohla zorganizovat i individuální cestu občana na základě poukazu na služby (tzv. voucheru). Soukromé cesty do kapitalistických států měly být povolovány k širokému okruhu příbuzných občanům, kteří *„řádně plní své pracovní úkoly, aktivně se zapojují do veřejného a politického života a s jejich výjezdem do ciziny souhlasí závodní nebo místní orgány.“*

Cestovní doklad mohl být odepřen, případně odebrán žadateli jehož cesta do ciziny nebyla v souladu se státními zájmy, proti kterému bylo vedeno trestní řízení, nebo který při pobytu v cizině svým jednáním poškodil dobré jméno ČSSR. Interpretace „státního zájmu“ byla ponechána zcela na politických a správních orgánech a v praxi bylo možné v podstatě o jakékoliv cestě říci, že není v souladu se státními zájmy a nepovolit ji.

Mezi cestami do jednotlivých socialistických států panovaly určité rozdíly, ne všechny totiž byly ochotny umožnit vstup na své území československým občanům. Pro cesty do Maďarska a Bulharska neexistovala v podstatě žádná omezení, jiné to však bylo v případě Jugoslávie. Jugoslávští občané nebyli totiž svou vládou v právu cestovat nijak omezováni a hranice mezi Jugoslávií a Rakouskem, resp. mezi Jugoslávií a Itálií nebyla proto obzvlášť střežena. Jugoslávie se tak stala koridorem pro útky československých občanů na Západ. Styk s NDR byl zcela uvolněn od 31. srpna 1967, s Rumunskem od 27. května 1968.

Problematika pasů a víz a svoboda cestování se stala předmětem diskuse v reformních plánech roku 1968. Byl vypracován návrh nového zákona, který předpokládal, že každý československý občan (kromě osob podléhající branné povinnosti, osob přicházejících do styku se státním tajemstvím důležitým pro obranu státu a osob, u nichž organizace, v níž jsou zaměstnány s vydáním cestovního dokladu nesouhlasí) by měl právo mít doma cestovní pas a kdykoliv na něj vycestovat. Připomínkové řízení k zásadám nového zákona se však konalo až po srpnové okupaci. Po vpádu vojsk států Varšavské smlouvy se návrh jevil jako příliš liberální a nebyl akceptován. Od podzimu 1968 byly zásady přepracovávány a zpřísňovány.

Cestování v období normalizace

Po srpnových událostech roku 1968 došlo k úplnému obratu v pasové a cizinecké politice. Cestování do kapitalistické ciziny bylo považováno za jev nežádoucí jak politicky, tak ekonomicky. Na rozdíl od pounorového období však nyní nemělo být omezováno cestování do ostatních socialistických zemí, zejména do států RVHP. Taková turistika měla naopak sloužit k vzniku vědomí spolupatříčnosti občanů socialistických států. Soukromé cesty do kapitalistických států a Jugoslávie měly být povolovány maximálně jednou ročně a měly být omezeny jen na zájezdy organizované cestovními kancelářemi, návštěvy blízkých příbuzných a cesty na základě vydaného devizového příslibu Státní banky československé. Soukromé cesty za účelem zaměstnání či studia se neměly povolovat vůbec.

Zmíněné cestování v rámci zájezdů cestovních kanceláří bylo ovšem silně omezeno. Teoreticky měl možnost účasti na takovém zájezdu každý československý občan, pokud proti jeho osobě nebyly vážné námitky. V praxi to ovšem vypadalo jinak. Zájezdů na Západ bylo jednak málo, jednak byly relativně dlouhé a drahé. Kromě toho byly určeny pouze pro podnikové kolektivy. Musely se jich tedy zúčastnit minimálně tři osoby ze stejné organizace, samozřejmě za předpokladu, že jim to organizace povolila.

Ačkoliv existoval státní monopol cestovního ruchu, souhlasil komunistický stát s tím, aby vedle státního podniku ČEDOK existovaly ještě další specializované **cestovní kanceláře**. **Cestovní kancelář mládeže** (CKM) organizovala zájezdy pro kolektivy Socialistického svazu mládeže. **Sportturist** se zaměřoval na zájezdy kolektivů tělovýchovných jednot, **Rekrea** na zájezdy družstev.

Proč se zájezdů nemohli zúčastňovat jednotlivci, nebylo nijak zdůvodněno, ale v pozadí nepochybně stála snaha zamezit emigraci, neboť bylo prakticky téměř vyloučeno, aby se na stejný zájezd mohli přihlásit oba manželé či celá rodina. Nemožnost přihlásit se na zájezd na Západ individuálně se netýkala důchodců a zájezdů do některých rozvojových zemí (např. do Egypta), ovšem za podmínky že „*lety do cílové destinace se budou uskutečňovat bez mezipřistání v kapitalistickém státě.*“

Problematika cestování se znovu dostala na pořad jednání v souvislosti s Paktem o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, který byl podepsán v Helsinkách v roce 1975. V roce 1976 s několikaletým zpožděním Československo ratifikovalo „Mezinárodní pakt o občanských a lidských právech“. Federální ministerstvo vnitra se mělo vyjádřit, zda situace v oblasti pasové agendy vyžaduje v souvislosti s přijetím helsinských závazků nějakou změnu. Vláda se však věcí zabývala nejprve 26. srpna 1976. Materiál Federálního ministerstva vnitra k této záležitosti byl vládě předložen teprve za půl roku, 21. března 1977. Svobody cestování se ve svém zakládajícím prohlášení dotkla i Charta 77: „*Obecně je porušován i bod 2 článku 12 prvního paktu, zaručující občanům právo svobodně opustit svou zemi.*“ Závěr materiálu v naprostém rozporu se skutečností konstatuje, že „*platná úprava vydávání cestovních dokladů vyhovuje závazkům, které převzala ČSSR přístupem k mezinárodním úmluvám, jak bylo konstatováno například v souvislosti s ratifikací mezinárodního paktu o lidských právech.*“ Schválený materiál závazkům z Helsinek vůbec neodpovídal, v oblasti cestování došlo jen k nepatrnému uvolnění.

→ Citace ze Závěrečného aktu Helsinské konference:

Spolupráce v humanitárních a jiných oblastech

1. Kontakty mezi lidmi

...

d) Cestování z osobních a profesionálních důvodů

Zúčastněné státy mají v úmyslu usnadňovat širší cestování svých občanů z osobních a profesionálních důvodů a za tímto účelem hodlají zejména:

- *postupně zjednodušovat a pružně vyřizovat formality pro vycestování a vstup*
- *usnadňovat předpisy vztahující se na pohyb občanů jiného zúčastněného státu s přihlédnutím k požadavkům bezpečnosti*

e) Zlepšování podmínek pro turismus na individuální a kolektivní základně

... Zúčastněné státy mají v úmyslu napomáhat rozvoji turismu na individuální i kolektivní základně...

V Závěrečném aktu se také zúčastněné státy zavázaly, že kromě jiného budou v oblasti lidských práv a základních svobod postupovat v souladu se Všeobecnou deklarací lidských práv. Ani ta však nebyla dodržována.

→ Citace z Všeobecné deklarace lidských práv:

„(1) Každý má právo volně se pohybovat a svobodně si volit bydliště uvnitř určitého státu.

(2) Každý má právo opustit kteroukoliv zemi, i svou vlastní, a vrátit se do své země.“

(Článek 13)

8. listopadu 1979 jednala federální vláda o změně politických zásad pro zahraniční cestovní ruch a v některých detailech liberalizovala své směrnice z roku 1972. Cestovní kanceláře totiž kritizovaly omezení, podle něhož se mohly zájezdů zúčastňovat jen organizované kolektivy, protože v praxi pak nebylo často možné zájezd obsadit. Rovněž

zákaz mezipřistání narážel na potíže. Nové zásady zrušily zájezdy jen pro podnikové kolektivy a napříště se mohl přihlásit každý jednotlivec. Povoleno bylo i mezipřistání a kombinované zájezdy do socialistických a kapitalistických zemí.

Cestování v období tzv. „přestavby“

Mezinárodní uvolnění a politika přestavby se odrazily i v uvolnění předpisů týkajících se výjezdů československých občanů na Západ. K liberalizaci cestovních předpisů docházelo postupně od poloviny roku 1987.

Na základě návrhů schválených předsednictvem ÚV KSČ 6. ledna 1988 se situace v cestování na Západ zhruba dostala znovu do polohy, ve které byla v letech 1965-1969. V podstatě každý, kdo sehnal kdekoliv volně směnitelnou měnu a formálně si otevřel devizový účet, mohl nyní získat výjezdní doložku a vycestovat, samozřejmě opět vyjma případů, kde proti žadateli měla policie námitky.

Od roku 1988 začalo Ministerstvo vnitra ČSSR postupně připravovat zrušení výjezdních doložek. Technicky šlo o návrat k nikdy nerealizovanému projektu z let 1968-1969. Občan měl být podrobně prověřen jen při podávání žádosti o cestovní pas. Pokud proti žadateli nebyly zjištěny žádné závadné poznatky a pas získal, měl mít již možnost cestovat volně celkem kamkoliv a pobývat tam po celou dobu platnosti pasu.

Uvolnění cestování od roku 1990 oznámil předseda federální vlády Ladislav Adamec v první polovině listopadu, krátce poté, co padla berlínská zeď a co východoněmecké úřady byly nuceny umožnit svým občanům volné cestování na Západ. Adamec zároveň přislíbil, že bude zrušeno omezení počtu návštěv příbuzných v zahraničí, zjednodušeny předpisy o vystěhovalectví, rozšířeno vydávání víz cizincům a redukováno uzavřené pohraniční pásmo.

Československé reformy nebyly koncem osmdesátých let rozhodně nijak radikální. Posuzujeme-li situaci v rámci evropských sovětských satelitů, za ČSSR zaostávalo jediné Rumunsko. V Polsku a Maďarsku bylo cestování na Západ v osmdesátých letech mnohem svobodnější a v roce 1989 zde již žádná omezení nebyla. V Československu zůstal až do konce komunistického režimu v platnosti systém výjezdních doložek na přesně omezenou dobu.

V pátek 1. prosince 1989 federální ministerstvo vnitra oznámilo, že výjezdní doložky jsou zrušeny s platností od pondělí 4. prosince. Každý držitel cestovního pasu mohl od této chvíle cestovat volně. Rakouská vláda na to jako první reagovala vstřícným krokem a oznámila, že do 17. prosince na zkoušku ruší pro československé občany vízovou povinnost. Tato lhůta byla téhož dne prodloužena a nahrazena oboustrannou dohodou o zrušení vízové povinnosti. Malou novelou trestního zákona schválenou 13. prosince byla zrušena trestnost nedovoleného opuštění republiky i nedovoleného vniknutí cizince na území republiky.

Dne 17. prosince 1989 přestříhli nedaleko hraničního přechodu v Hatích u Znojma rakouský ministr zahraničí Alois Mock a jeho československý kolega Jiří Dienstbier drátěný zátaras na hranicích. Podobný akt se uskutečnil 23. prosince nedaleko Rozvadova i na hranicích s Bavorskem, kde s Dienstbierem stříhal drát spolkový ministr zahraničních věcí Hans-Dietrich Genscher. Symbolicky tak měl být vyjádřen konec existence železné opony a zdůrazněno otevření hranic. Po Rakousku zrušila na jaře 1990 vízovou povinnost pro československé občany i Spolková republika Německo. Během roku 1990 začala urychlená likvidace zátarasů na hranicích s Rakouskem i Bavorskem.

Cestování po revoluci

15. května 1991 Federální shromáždění přijalo nový zákon o cestovních dokladech a cestování do zahraničí. Tento zákon je doposud platný jak v České, tak ve Slovenské republice. Hlavní myšlenka zákona, která se vracela k liberální představě a ideálům z doby Rakouska-Uherska, byla výslovně uvedena hned na začátku v § 1: „Občan České a Slovenské Federativní Republiky má právo svobodně vycestovat do zahraničí a právo na svobodný návrat do ČSFR.“

Schengenský prostor

Tzv. „schengenský prostor“ (zkráceně Schengen) je prostor, v jehož rámci nejsou na společných státních hranicích vykonávány hraniční kontroly a hranice lze tedy překračovat kdykoli a na jakémkoli místě. Absenci hraničních kontrol na vnitřních hranicích kompenzuje rozsáhlá spolupráce a vysoké schengenské standardy, které stanovují pravidla v mnoha oblastech (policejní a justiční spolupráce, vízové a konzulární záležitosti, ochrana osobních údajů) Z hlediska bezpečnostního mají všechna tato opatření znemožnit zneužívání svobody pohybu ke kriminálním aktivitám. Mnoho lidí se ale přesto zvýšení kriminality obává. Kladům a záporům Schengenského prostoru se dále věnujeme ve druhé části našeho projektu.

Česká republika se plně zapojila do schengenské spolupráce 21. prosince 2007. V noci z 20. na 21. prosince tak byly zrušeny kontroly na vnitřních hranicích. Na mezinárodních letištích v rámci letů uvnitř Schengenu zmizely hraniční kontroly 30. března 2008.

Česká republika se vstupem připojila ke státům, které dovedly své úsilí o naplnění práva volného pohybu osob v praxi do zdárného konce. 21. prosince 2007 se tak symbolicky završilo období pomyslného rozdělení Evropy na „Západ“ a „Východ“ a pozemní hranice je možné překračovat bez nutnosti předkládat na hraničních přechodech identifikační průkaz.

Část druhá Názory a analýzy

1. Důvody uzavřenosti komunistických režimů

Jedním z hlavních cílů našeho projektu bylo zjistit, proč vlastně komunistický režim tak moc lpěl na tom, aby se nikdo nemohl dostat za hranice. I přesto, že jsme vysvětlení našli v literatuře, zajímaly nás názory našich politiků. Kontaktovali jsme proto několik z nich prostřednictvím e-mailů, přičemž našim cílem bylo zahrnout pokud možno nejširší politické spektrum. Odepsali nám tři z nich. V této části uvádíme jejich odpovědi.

Zajímalo by nás, jaké měly komunistické režimy důvody k omezení vycestování. Co bylo podle Vás hlavním důvodem toho, že nikdo nesměl za hranice (zejména za ty západní)?

(MUDr. Mgr. Ivan Langer, poslanec PS PČR, místopředseda ODS):

„Pokud jde o důvody, proč komunisté před rokem 1989 omezovali volný pohyb osob, proč bylo tak složité kamkoli vycestovat (na Západ pak téměř nemožné), pak jsem přesvědčen, že to bylo zejména proto, aby lidé u nás nemohli poznat, že demokracie na Západě je lepší než socialismus a komunismus u nás, že jinde se mají lépe, jejich ekonomiky jsou bohatší a úspěšnější, lidé tam mají více práv a svobod, a pak by lidé u nás chtěli to samé nebo by v tom zahraničí zkrátka zůstali. A to bylo pro komunisty nebezpečné. Proto byli lidé drženi doma a zde jim byla vtloukána komunistická propaganda o západním kapitalistickém nepříteli. Kdo se tomu vzepřel, skončil v komunistických lágrech.“

(Vojtěch Filip, předseda KSČM)

„Na tyto otázky se nemůžete ptát mne, ale musíte se zeptat těch, kteří bylo do roku 1989 u moci - já jsem byl do té doby řadovým občanem této republiky. Pokud mohu odhadnout, důvody byly z větší části ekonomické, protože devizové prostředky se používaly především na nákup nových technologií. Ale to je z mé strany pouze odhad - ptejte se těch, kteří tehdy vládli.“

(Karel Schwarzenberg, senátor za Prahu 6, předseda TOP09)

„Komunistický režim omezil cestování, aby jim nikdo neutekl a aby lidé neměli srovnání se životem na západě.“

Kniha *Cestování do ciziny v habsburské monarchii a v Československu* autora Jana Rychlíka vysvětluje uzavřenost režimu takto:

„Stát se na obyvatele díval nikoli jako na občany, ale jako na poddané či spíše jako na nevolníky, do jejichž vzdělání investoval nemalé prostředky a jejichž odchodem do ciziny mu tedy vzniká ekonomická ztráta. V chápání komunistického režimu měl každý obyvatel sedět doma a podílet se na „výstavbě socialismu“.“

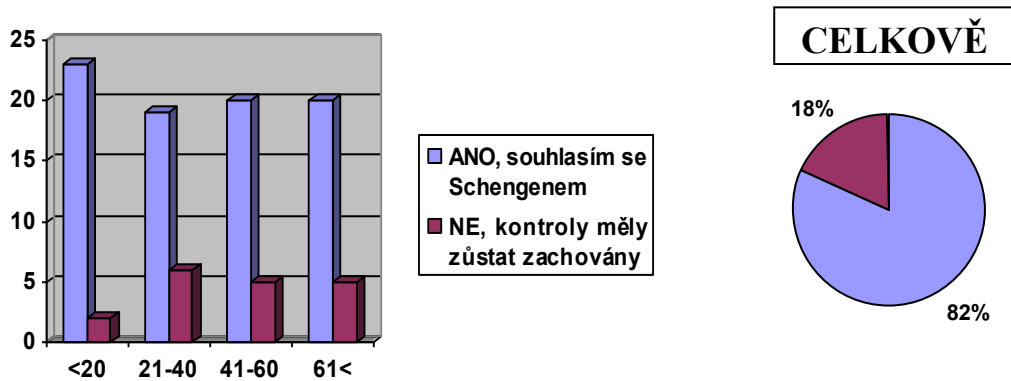
(RYCHLÍK, Jan. *Cestování do ciziny v habsburské monarchii a v Československu: Pasová, vízová a vystěhovalecká politika 1848-1989*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007, citace ze strany 34)

2. Klady a zápory otevřenosti České republiky po vstupu do schengenského prostoru

Náš projekt se zabývá především srovnáním volnosti cestování za komunismu a dnes. Situace se značně liší, ale je naprostá otevřenost České republiky skutečně tím, co lidé chtějí? Odpovědi některých respondentů ukazují, že tomu tak často není. Hlavními uváděnými důvody, proč lidé vyslovili nesouhlas se „schengenským prostorem“ byly obava ze zvýšení

kriminality (volný pohyb zločinců mezi státy Schengenu) a nesouhlas se zrušením hraničních kontrol s některými státy Unie. Větší počet respondentů však s neomezeným pohybem přes hranice souhlasí.

Souhlasíte s myšlenkou Schengenské dohody, která ruší hraniční kontroly na hranicích mezi členskými státy, nebo si myslíte, že kontroly měly být zachovány?

A jak přistupují k této otázce námi oslovení politici?

Považujete myšlenku Schengenského prostoru, tedy volnost pohybu osob, za jednoznačný krok správným směrem?

(MUDr. Mgr. Ivan Langer, poslanec PS PČR, místopředseda ODS)

„Svobodné cestování, volný pohyb osob v rámci schengenského prostoru považuji za jedno z největších pozitiv a přínosů našeho členství v Evropské unii. Volný pohyb osob je jedním ze základních pilířů, na kterém EU stojí, a náš vstup do Schengenu znamenal, že konečně padly poslední zbytky železné opony a ČR se stala rovnoprávným členem EU. Pro mě jako tehdejšího ministra vnitra bylo urychlení vstupu ČR do Schengenu velkou prioritou a jsem velmi rád, že se nám to podařilo a že jsem spolu se svými kolegy ministry ze sousedních zemí mohl slavit přímo na hranicích tento historický okamžik.“

(Karel Schwarzenberg, senátor za Prahu 6, předseda TOP09)

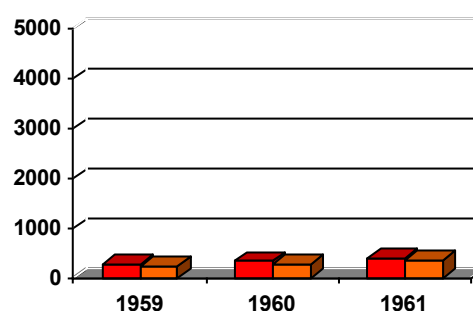
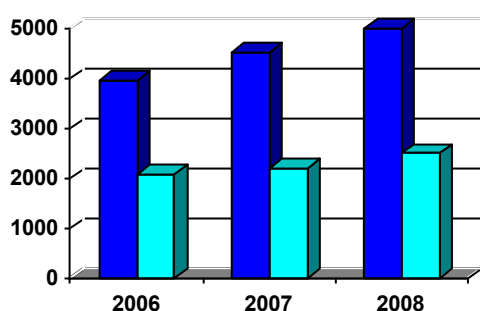
„Samozřejmě, že volnost pohybu (myšleno v rámci „schengenského prostoru“) je krok správným směrem.“

Srovnání

Srovnáváme počet vycestování do ciziny z Československa v letech 1959-1961 (jedny z mála dostupných statistik) s počtem vycestování z České republiky za poslední léta. Přestože statistiky z nedávných let nepočítají se Slovenskem, je rozdíl stále obrovský. 60.léta jsou navíc obdobím uvolňování cestování, kdy byla situace příznivější. Postoj k Západu se však nijak nezměnil, a tak většina cest v letech 1959-61 směřovala na Východ.

Údaje v grafu jsou uváděny v tisících.

Celkový počet vycestování / Vycestování prostřednictvím cestovních kanceláří	Celkový počet vycestování / Počet vycestování do socialistických států
--	--

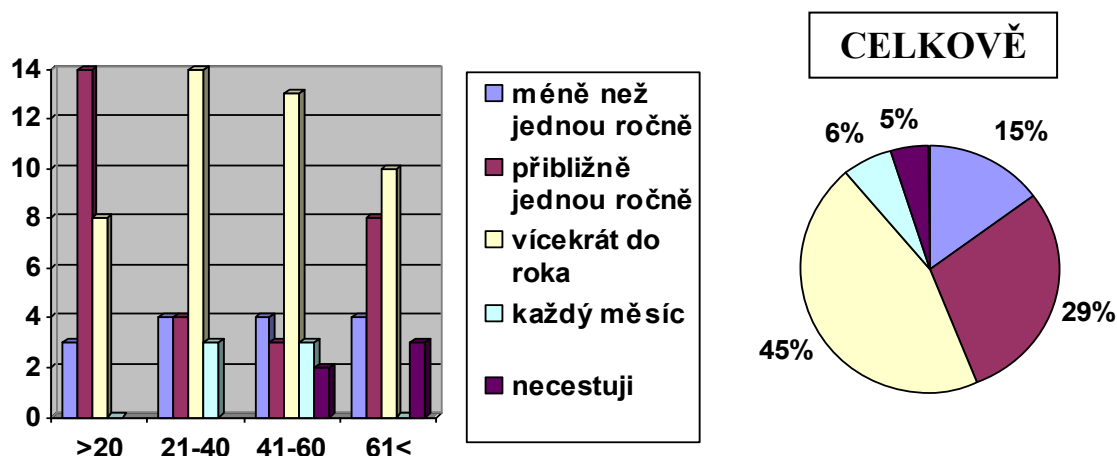
	Celkový počet cest	Z toho s CK/CA
2006	3 949 000	2 079 000
2007	4 525 000	2 213 000
2008	4 987 000	2 501 000

	Celkový počet cest	Kapitalistic. státy	Socialistic. státy
1959	282 640	51 810	230 830
1960	343 270	55 380	287 890
1961	410 920	62 610	348 310

Kvalita cestování v současnosti

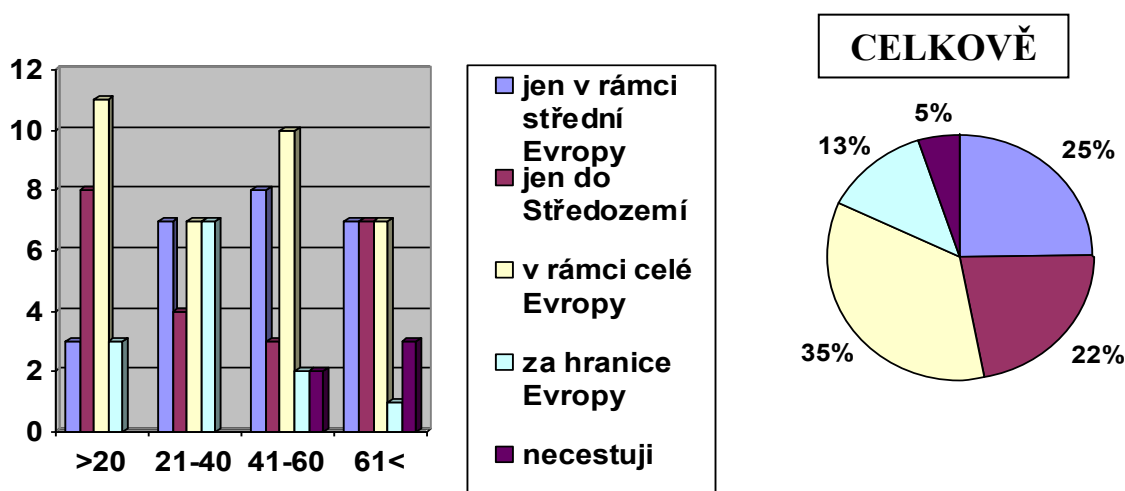
S revolucí samozřejmě přišel i obrovský nárůst vycestování a také příjmů z cestovního ruchu. Kromě toho dnes cestujeme za hranice *na všechny světové strany* a také mnohem častěji. To, jak občané České republiky svobodu cestování v současnosti využívají ukazují grafy uvedené níže. Vypracovali jsme je na základě našeho sociologického průzkumu. Uvedené otázky jsme položili jednomu stu respondentů a abychom ukázali, jak se výsledky mohou lišit v různých věkových kategoriích, rozdělili jsme respondenty do čtyř skupin (méně než 20 let, 21-40 let, 41-60 let, 61 a více let).

Jak často cestujete do zahraničí?

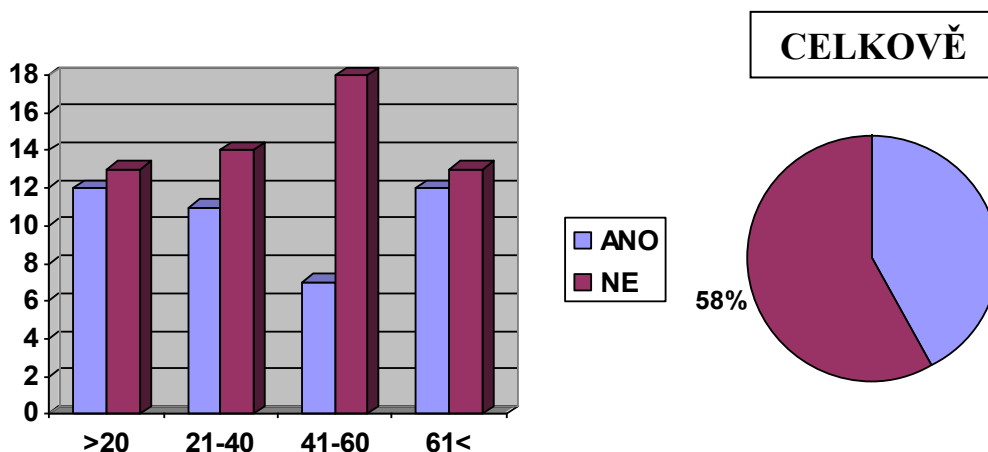
Tento graf ukazuje, že Češi volný pohyb přes hranice využívají více než kdy předtím. Podle našich údajů se více než polovina z nás vydá za hranice i několikrát do roka.

Kam za hranice cestujete?

I různorodost a vzdálenost cílových destinací se značně změnila. Většina občanů České republiky stále zůstává při svých cestách na území Evropy, jejich výběr už však zdaleka není omezen na Bulharsko, Maďarsko a Jugoslávii. Stále více mladých lidí opouští při svých cestách hranice Evropy.

Využíváte pro cestování do zahraničí služby cestovních kanceláří?

Cestovní kanceláře existovaly před revolucí a existují i dnes. I v této oblasti však došlo k radikálním změnám. Především počet cestovních kanceláří je mnohonásobně vyšší a v jejich katalogích si dnes můžeme vybírat z daleko většího počtu alternativ, neboť nabídka cílových zemí není nijak omezená. Výsledky našeho průzkumu víceméně potvrzují statistiky vedené Českým statistickým úřadem, podle kterých zhruba polovina všech vycestování probíhá prostřednictvím cestovních kanceláří.

ZÁVĚR

Cestování bylo pro nás zajímavým tématem, neboť volnost pohybu je jednou z nejzákladnějších faktorů demokracie. Její vývoj na našem území v posledních šedesáti letech byl dramatický, proto bylo zajímavé dozvědět se něco víc a nahlédnout i do mínění veřejnosti. Z našeho průzkumu vyšlo najevo, že většina lidí si dnešní svobody pohybu váží a využívá ji. Je možné konstatovat, že otevřenost České republiky bude podporována i v budoucnu, neboť se k ní kladně vyjádřila především skupina mladých lidí.

Práce na tomto projektu byla pro nás cennou zkušeností. Přinesla řadu nových informací a podnětů k přemýšlení.

Použité zdroje:

Literatura:

- RYCHLÍK, Jan. Cestování do ciziny v habsburské monarchii a v Československu: Pasová, vízová a vystěhovalcká politika 1848-1989. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007
- Všeobecná deklarace lidských práv. Praha: Informační centrum OSN, 2007

Internet:

- <http://smsjm.vse.cz/up-content/uploads/2008/10/sp23.pdf> - Text Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě
- <http://www.euroskop.cz> - Věcně o Evropě
- <http://www.czso.cz/> - stránky Českého statistického úřadu

Jiné zdroje:

- UNIVERSUM: Encyklopedie pro 21.století. Praha: Knižní klub, 2006 [CD-ROM]